

Dofinansowano ze środków Narodowego Centrum Kultury w ramach programu Dom Kultury+ Inicjatywy lokalne 2020.

DOM KULTURY+ TY!

DIAGNOZA DLA INICJATYW ODDOLNYCH

Łukasz Dziuba

współpraca: Aleksander Lysko

Uznanie autorstwa-Na tych samych warunkach 3.0 Polska – Licencja ta pozwala na kopiowanie, zmienianie, rozprowadzanie, przedstawianie i wykonywanie utworu tak długo, jak tylko na utwory zależne będzie udzielana taka sama licencja. Jest to licencja używana przez Wikipedię i jej siostrzane projekty. <http://creativecommons.org/licenses/by-sa/3.0/pl/>

SPIS TREŚCI

Wstęp.....	2
Diagnoza.....	2
Zasoby dzielnic.....	3
Warsztaty wydobywcze.....	6
Warsztat 1. – spotkanie online 08.04.2020.....	6
Warsztat 2. – spotkanie online 29.04.2020.....	8
Warsztat 3. – Katowice Bogucice 16.06.2020.....	9
Warsztat 4. – Katowice Bogucice 24.06.2020.....	11
Warsztat 5. – Katowice Zawodzie 01.07.2020.....	13
Warsztat 6. – Katowice Zawodzie 01.07.2020.....	15
Rekomendacje do konkursu.....	17
Jak wykorzystać efekty diagnozy w swoim pomysle?.....	18
Spacer badawczy.....	19
Sondaż online.....	21
Rekomendacje dla Miejskiego Domu Kultury „Bogucice-Zawodzie”.....	22

WSTĘP

Ten raport to efekt **prac badawczych** realizowanych między marcem a lipcem 2020 roku we współpracy z Miejskim Domem Kultury „Bogucice - Zawodzie”. Badania realizowane były dzięki skutecznej aplikacji MDK „Bogucice – Zawodzie” w programie **Dom Kultury+ Inicjatywy Lokalne**, który jest finansowany przez Narodowe Centrum Kultury. Celem strategicznym powyższego programu jest **wzmacnianie zaangażowania domów kultury w życie społeczności lokalnej**, odkrywanie i rozwijanie potencjału kulturowego jej członków oraz kulturotwórczych zasobów społeczności.

Program podzielony jest na dwa etapy. Pierwszy etap skupiony jest na diagnozie, natomiast drugi na realizacji oddolnych inicjatyw mieszkańców. Oba etapy są ze sobą powiązane poprzez upublicznienie treści diagnozy, stanowiącej niniejszy dokument, co ma być pomocne dla osób i grup zainteresowanych zgłoszeniem inicjatywy w drugim etapie, w zgodzie z lokalnymi potrzebami.

DIAGNOZA

Celem diagnozy było zidentyfikowanie potencjałów społecznych i zasobów kulturotwórczych wybranych grup społecznych w dwóch dzielnicach Katowic, w których MDK pełni swoją misję: Bogucicach oraz Zawodziu. Aby osiągnąć powyższy efekt zrealizowano poniższe działania badawcze:

- 6 warsztatów wydobywczych (w tym 2 online).
- Sondaż online.
- Rozmowy z mieszkańcami prowadzone przez pracowników MDK Bogucice-Zawodzie.
- Spacer badawczy w przestrzeni miasta.

Działania badawcze prowadzone były zarówno w Bogucicach jak i w Zawodziu. Uzupełnieniem były aktywności realizowane online (warsztaty wydobywcze oraz sondaż).

ZASOBY DZIELNIC

Katowice to najludniejsze miasto aglomeracji Górnośląsko-Zagłębiowskiej Metropolii, składające się z 22 różnorodnych dzielnic podzielonych na pięć zespołów dzielnic: śródmiejskie, południowe, północne, wschodnie oraz zachodnie. W ostatnich latach coraz liczniejsza w mieście staje się mniejszość ukraińska, która osiedla się we wszystkich dzielnicach miasta. Miejski Dom Kultury „Bogucice-Zawodzie” realizuje swoją misję w Bogucicach oraz na Zawodziu – dzielnicach sąsiadujących ze sobą. Jakie zasoby wchodzi w ich skład?

BOGUCICE

Bogucice to jedna z północnych dzielnic miasta, którą zamieszkuje nieco ponad czternaście tysięcy mieszkańców. To najstarsza historycznie część Katowic. Pierwsza wzmianka na jej temat pochodzi z 1360 roku – dzielnica jest zatem starsza niż miasto Katowice, których powołanie sięga XVI wieku. Bogucice dzielą się na dwie części: starą (tzw. Stare Bogucice) oraz nową (osiedla: Franciszka Ścigały, Jerzego Kukuczki, Wincentego Wajdy oraz Na Alpach).

W dzielnicy znajdują się historyczne zabytki, w tym m.in.: Konwent Ojców Bonifratrów i Szpitala Miejskiego nr 1; kościół parafialny pw. św. Szczepana (neogotyck) wraz z zespołem sześciu figur przed budynkiem kościoła; kaplica Najświętszego Serca Pana Jezusa; Klasztor sióstr św. Jadwigi; kamienny krzyż przy ul. ks. Leopolda Markiefki 76; a także szereg budownictwa ceglanego i innej zabudowy zabytkowej (familoki, kamienice, altanki, chlewiki), Drajk – zabytkowa część Bogucic, która zamieszkiwana była przez Konstantego Wolnego.

Wśród zabytkowej architektury wiele obiektów ma nieprawidłowo uregulowany status prawny, przez co miasto nie ma odpowiednich instrumentów, by o nie zadbać, a mieszkańcy oceniają je jako mało estetyczne, zaniedbane.

Miejski Dom Kultury „Bogucice-Zawodzie” to nie jedyna instytucja kultury w dzielnicy. Ponadto znajdują się tu trzy filie Miejskiej Biblioteki Publicznej: nr 16, nr 22 oraz nr 33. W Bogucicach funkcjonuje tzw. Strefa Kultury – obszar kulturalno-rozrywkowy, na którego terenie znajdują się siedziby ważnych w mieście instytucji kultury: Narodowej Orkiestry Symfonicznej Polskiego Radia (NOSPR) oraz Muzeum Śląskiego.

W dzielnicy funkcjonuje wiele placówek edukacyjnych:

- Siedem publicznych przedszkoli: nr 21, nr 22, nr 49, nr 70 (w ramach Zespołu Szkolno-Przedszkolnego nr 4), nr 97, Przedszkole Publiczne Parafii św. Szczepana oraz Publiczne Przedszkole Zgromadzenia Sióstr św. Jadwigi.
- Cztery szkoły podstawowe: nr 13, nr 39, nr 40 oraz Katolicka Szkoła Podstawowa im. św. Jacka Stowarzyszenia Rodzin Katolickich Archidiecezji Katowickiej.
- Szkoła wyższa: Wyższa Szkoła Pedagogiczna TWP w Warszawie Wydział Nauk Społeczno-Pedagogicznych w Katowicach.

Rozwój dzielnicy wspiera Rada Jednostki Pomocniczej – Rada Dzielnicy nr 13, której spotkania odbywają się w budynku MDK „Bogucice-Zawodzie” przy ul. Markiefki nr 44a. Na obszarze Bogucic funkcjonują Rodzinne Ogródki Działkowe „Radość”.

Chcesz pogłębić wiedzę na temat historii dzielnicy lub podzielić się swoimi spostrzeżeniami? Skontaktuj się z przedstawicielem MDK i zapoznaj się z publikacją pokonferencyjną o Bogucicach, która jest dostępna w MDK „Bogucice-Zawodzie”:

„Z dziejów Bogucic: materiały z sesji popularnonaukowej zorganizowanej przez Miejski Dom Kultury "Bogucice-Zawodzie" z okazji 650-lecia Bogucic w dniach 13-14 października 2010 roku, red. Aleksandra Niesyto, Katowice 2011.

ZAWODZIE

Zawodzie to jedna ze wschodnich dzielnic Katowic. Dzielnicę zamieszkuje niecałe dwanaście tysięcy mieszkańców. Historycznie była to niezależna wieś rolna, która na początku XX wieku została włączona do Bogucic. Znajduje się na południowym brzegu Rawy, a jej rolnicza funkcja zaczęła się zmieniać w 1840 roku, kiedy powstała Huta cynku „Kunegunda”. Od tego momentu rozbudowywał się tu przemysł, a funkcja miejscowości zmieniła się w przemysłową. W kolejnych latach rozwinęły się inne obiekty tego typu, które stanowią o dziedzictwie i historii dzielnicy:

- a) 1871 – powstała fabryka kotłów parowych (późniejszy „Elewator”),
- b) 1873-74 – powstały odlewnie żelaza (dały początek hucie „Ferrum”),
- c) 1876 – powstała fabryka superfosfatu (późniejszy „Montokwas”),
- d) 1921 – powstała Fabryka Porcelany „Giesche”,
- e) 1927 – powstała Katowicka Fabryka Maszyn Górniczych „Katomasz” (późniejsza „Montana”),
- f) 1931 – powstała Śląska Fabryka Lamp Żarowych „Helios”.

W dzielnicy znajdują się historyczne zabytki, w tym m.in.: zabytkowy budynek Ratusza Gminy „Bogucice-Zawodzie”, który dziś stanowi siedzibę rektoratu Uniwersytetu Ekonomicznego; Kościół Opatrzności Bożej, a także budynki dziedzictwa poprzemysłowego wskazane wcześniej. Kompleks Fabryki Porcelany jest rewitalizowany – są tam atrakcyjne dla działalności biznesowej lokale biurowe. Latem obszar ten staje się przestrzenią aktywności kulturalno-społecznej dla mieszkańców Katowic i aglomeracji – odbywają się koncerty, wieczory tematyczne i zjazdy foodtrucków.

Dzielnica przedzielona jest torami kolejowymi w linii wschód-zachód, a w linii północ-południe przecina ją trasą drogową DK 86. Na Zawodziu trwa budowa Centrum Przesiadkowego „Zawodzie” – największego w mieście. Docelowo będzie to jedno z czterech centrów przesiadkowych w mieście.

Filia Miejskiego Domu Kultury „Bogucice-Zawodzie” to nie jedyna instytucja kultury w dzielnicy. Ponadto znajdują się tu dwie filie Miejskiej Biblioteki Publicznej: nr 24, nr 31.

Rozwój dzielnicy wspiera Rada Jednostki Pomocniczej – Rada Dzielnicy nr 3, której spotkania odbywają się w budynku MDK „Bogucice-Zawodzie” przy ul. Marcinkowskiego 13a. Na Zawodziu zauważalna jest obecność stowarzyszenia Mocni Razem, które prowadzi Centrum Aktywności Lokalnej CAL Zawodzie – program aktywizujący mieszkańców.

Chcesz pogłębić wiedzę na temat historii dzielnicy lub podzielić się swoimi spostrzeżeniami? Skontaktuj się z przedstawicielem MDK i zapoznaj się z monografią o Zawodziu, która jest dostępna w MDK „Bogucice-Zawodzie”:

Monografia Zawodzia: „Zawodzie. Monografia dzielnicy i parafii Opatrzności Bożej w Katowicach”, Eugeniusz Skorwider, Eugeniusz Breitkopf, Katowice 1996.

MIEJSKI DOM KULTURY „BOGUCICE-ZAWODZIE”

Instytucja posiada dokument rozwojowy „Strategia rozwoju Miejskiego Domu Kultury 2015-2018”, który klarownie przedstawia strategiczny plan rozwoju organizacji. Mimo, że dokument wyczerpał swoją aktualność, to jest doskonałym punktem wyjścia do zrozumienia, w jaki sposób instytucja sytuuje się w lokalnym środowisku.

Strategia posiada również program wdrożeniowy, który poprzez konkretne projekty realizuje jej założenia. Wydaje się niezbędnym kontynuowanie prac nad dokumentem na kolejne lata, który w sposób elastyczny wyznaczałby pola aktywności dla nowoczesnej instytucji kultury w najludniejszym mieście aglomeracji.

Aktywność zespołu MDK „Bogucice-Zawodzie” i jakość aktualnie proponowanych przez instytucję zadań, w ocenie badaczy, zdaje się wykraczać poza lokalny, dzielnicowy charakter i ma potencjał do oddziaływania szerszego – miejskiego, czy też regionalnego.

Pracując nad przyszłym dokumentem warto wykorzystać doświadczenia płynące z działań diagnostycznych w programie Dom Kultury+ Inicjatywy Lokalne. Otwarte zaproszenie dla osób i organizacji zgromadzonych wokół instytucji może być bodźcem, który wskaże nowe kierunki rozwoju domu kultury.

Warto też, by dokument rozwojowy instytucji skorelowany był ze strategią miejską: „Strategia Rozwoju Miasta „Katowice 2030”¹. Proponujemy, by etap conceptualizacji przyszłego dokumentu rozwojowego domu kultury był poprzedzony obszernym desk-researchem uwzględniającym dokumenty ponadlokalne – w tym ogólnopolskie i europejskie. Planowanie strategiczne to jedno z narzędzi, które znacząco zwiększa szanse na pozyskanie środków zewnętrznych.

¹ Strategia Rozwoju Miasta „Katowice 2030”, <https://www.katowice.eu/dla-mieszka%C5%84ca/strategie-i-raporty/strategia-rozwoju-miasta-2030>, [dostęp: 10.07.2020]

WARSZTATY WYDOBYWCZE

Celem warsztatów wydobywczych było zidentyfikowanie potencjałów społecznych i zasobów kulturotwórczych wybranych grup społecznych w dwóch dzielnicach Katowic, w których MDK pełni swoją misję: Bogucicach oraz Zawodziu. Aby osiągnąć powyższy efekt zrealizowano 6 tego typu spotkań. Ich celem było wzmocnienie zdolności lokalnych liderów do inicjowania oddolnych działań kulturalnych.

WARSZTAT 1. – SPOTKANIE ONLINE 08.04.2020

W pierwszym warsztacie – spotkaniu online – uczestniczyły przede wszystkim osoby związane z mniejszością ukraińską w Katowicach, ze szczególnym uwzględnieniem Bogucic i Zawozdia.

Pierwszym etapem spotkania było przedstawienie założeń programu. Następnie uczestnicy poproszeni byli o przedstawienie się oraz opowiedzenie o swoich oczekiwaniach i potrzebach związanych z aktywnościami społeczno-kulturalnymi. Uczestnicy bardzo aktywnie uczestniczyli w dyskusji online. Głosy z żywej dyskusji zostały zebrane w poniższe obszary:

- 1) **Edukacja i rozwój talentów.** Poniżej znajduje się zestawienie tematów, które uczestnicy wywołali jako interesujące dla nich:
 - a) *W zdrowym ciele zdrowy duch* – hasło nawiązujące do edukacji zdrowotnej oraz innych działań towarzyszących (np. sportowych), a także warsztatów wzmocniających postawy proekologiczne;
 - b) działania plastyczne w ramach koła malarskiego, ale też warsztaty rękodzielnicze, warsztaty pisania lkon, warsztaty śpiewania, warsztaty gotowania (*tradycyjne przepisy polskie i ukraińskie*);
 - c) adaptowanie się do życia w nowym kraju – w tym wsparcie emocjonalne oraz działania dla osób pracujących, a także rady i porady jak się odnaleźć: kulturowo, językowo, rozrywkowo. Uczestnicy zauważyli też, że jest grupa Ukraińców, którzy przyjechali stricte zarobkowo i musieli wyjechać, kiedy pojawiły się obostrzenia związane z pandemią. Warto rozpoznawać ten temat w dyskusji z lokalnymi liderami bliżej związanymi z tą grupą docelową. Grupa ta może z jednej strony szczególnie potrzebować wsparcia „adaptacyjnego”, a z drugiej, w związku z innymi potrzebami niż Ukraińcy osiedlający się „na dłużej”, nie być zainteresowana uczestnictwem w inicjatywach oddolnych.
- 2) **Działania dla dzieci i młodzieży.** Uczestnicy zakomunikowali, że działania dla tej grupy wiekowej są niezbędne, jednak w samym spotkaniu nie uczestniczyła młodzież, więc potrzeby w tym zakresie nie były rozpoznawane. Spotkania z młodzieżą odbyły się za to w trakcie warsztatu nr 5 oraz warsztatu nr 6 – tworząc inicjatywy skierowane do dzieci i młodzieży warto czerpać z efektów tamtych spotkań.
- 3) **Integracja międzykulturowa.** Temat szeroko podejmowany przez uczestników spotkania. Uczestnicy wyrazili chęć do dzielenia się swoimi – ukraińskimi – tradycjami i korzeniami, są gotowi również uczyć się o tradycjach i korzeniach polskich oraz innych

kultur. Jako przykład podawane były warsztaty tradycyjnego śpiewu („*Na Ukrainie każdy potrafi śpiewać*”), jak i warsztaty tradycyjnej kuchni, np. wypiek chleba wielkanocnego.

- 4) **Skuteczna promocja wydarzeń MDK.** Uczestnicy zauważyli, że w przeszłości pojawiały się już inicjatywy skierowane do mniejszości ukraińskiej, jednak zgodnie przyznali, że cieszyły się one ograniczonym zainteresowaniem ze strony przedstawicieli tej społeczności. Niełatwe zadanie skutecznej promocji działań skierowanych do mniejszości ukraińskiej należy zdywersyfikować i zaangażować ich samych – uczestnicy spotkania wyrazili chęć kontynuowania rozmów z przedstawicielami MDK w tym zakresie, np. poprzez wykorzystanie formy marketingu szeptanego.
- 5) **W czasie pandemii.** Dyskusja online wykazała, że pandemia była dla większości osób okresem posiadania większej ilości czasu wolnego, co z kolei zrodziło potrzebę zapoznania się z wartościowymi polskimi: filmami, książkami, filmami dokumentalnymi, kanałami YouTube lub innymi treściami dostępnymi online. Warto rozważyć w ramach inicjatyw oddolnych, jak zagospodarować tę potrzebę: tematyczne mini kluby dyskusyjne (w tym prowadzone online), listy rankingowe z rekomendacjami, czy też bookcrossing towarzyszący pomysłom oddolnym to tylko niektóre pomysły, które mogą promować polskie treści kulturowe wśród zainteresowanych mieszkańców innych nacji.

Pandemia i jej konsekwencje

Pandemia bez wątpienia miała wpływ na wszystkich ludzi. Kultura i działania społeczno-kulturalne mogą być dobrym narzędziem, by reagować na zjawiska, które pojawiły się w społeczności lokalnej. O czym uczestnicy spotkania opowiadali zapytani o wpływ pandemii na ich funkcjonowanie?

Wszyscy uczestnicy wskazywali na odczuwanie niższego komfortu psychicznego. Niektóre osoby poruszały problem samoizolacji, który rodził dużą niepewność i napięcia w rodzinach. Doświadczenie samoizolacji i pandemii to niewątpliwie jedno ze zjawisk społecznych, które w kreatywny sposób może być podejmowane przez inicjatywy oddolne.

Pozytywny wpływ pandemii?

Wielu uczestników spotkania zwróciło uwagę na fakt, że ciągłe przebywanie razem wymusiło nowe zasady współżycia i współpracy w rodzinach – pojawił się większy szacunek i tolerancja.

Jedna z uczestniczek zwierzyła się, że na nowo udało się nawiązać jej relację ze swoim nastoletnim dzieckiem, które „*nauczyło się nieco pokory*”. Z drugiej strony zauważyła, że łatwiej było jej „*otworzyć się na potrzeby nastolatka*”.

Wszyscy zgodnie stwierdzili, że lepiej nauczyli korzystać się z komunikatorów internetowych – tutaj również nastąpiła wymiana międzypokoleniowa, gdyż dorośli często uczyli się od swoich dzieci jak z nich korzystać.

Pandemia okazała się też okazją do nauczenia się czegoś nowego – uczestnicy wskazywali, że w tym czasie: szlifowali język polski, umiejętności karate, czy też po prostu czytali więcej książek.

Jak działać, jeśli restrykcje wciąż będą istnieć?

Istnieje ryzyko, że restrykcje wrócą z drugą falą pandemii. Jakie pomysły mieli uczestnicy spotkania na zabezpieczenie realizacji inicjatyw oddolnych w przypadku, gdy tak się stanie?

- 1) Warsztaty prowadzone w formie online – zapisz się na warsztaty, otrzymaj paczkę z niezbędnymi materiałami i pracuj online! (np. warsztaty haftowania, trening pamięci, warsztaty kulinarne).
- 2) Kurs tworzenia treści online – wideoporadniki, zdjęcia (w tym zdjęcia smartfonem!), streaming.
- 3) Internetowe tematyczne kluby dyskusyjne.

WARSZTAT 2. – SPOTKANIE ONLINE 29.04.2020

W drugim warsztacie – spotkaniu online – uczestniczyła młodzież w wieku 14+, głównie w wieku szkół ponadpodstawowych.

Pierwszym etapem spotkania było przedstawienie założeń programu. Następnie uczestnicy zostali poproszeni o przedstawienie się oraz opowiedzenie o sobie i podzielenie się swoimi pasjami oraz zainteresowaniami. Osoby niechętnie zabierały głos, były też dość wycofane. Spotkanie online miało miejsce kilka dni po zniesieniu zakazu przemieszczania się dla osób poniżej 18 lat bez opiekuna prawnego – młodzi ludzie zostali zapytani, jak ich życie zmieniło się przez pandemię, w tym życie społeczne i kulturalne. Dyskusja się ożywiła i doprowadziła do poniższych wniosków.

Pandemia i jej konsekwencje

Dyskusja z młodzieżą wskazała wiele obszarów, z którymi trudno było się tej grupie mierzyć. Uczestnicy spotkania zwrócili uwagę m.in. na:

- 1) **Duże zmiany w szkole.** Zmiany postrzegane raczej negatywnie ze względu na ograniczone kontakty z nauczycielami i rówieśnikami, choć jedna z uczestniczek zauważyła, że przy zapewnieniu odpowiednich warunków łatwiej jest się skupić (spokój w pokoju, dostęp do sprzętu komputerowego, samodyscyplina). Nauczyciele musieli w krótkim czasie nauczyć się pracy online. Odczuwali brak wsparcia ze strony władz, uczniowie często pomagali nauczycielom zaistnieć w sieci, ucząc ich, doradzając i opiniując korzystanie z optymalnych aplikacji. Uczestnicy zauważyli, że **nauczyciele zetknęli się z hejtem, z którym oni mierzą się codziennie.**
- 2) **Szum informacyjny związany z komunikatami z mediów.** Młodzież zwróciła uwagę na fakt, że docierają do nich sprzeczne komunikaty odnośnie pandemii, w których nie

potrafią odnaleźć wiarygodnego źródła informacji – odpowiedzią na zidentyfikowany deficyt może być program warsztatów edukacji medialnej.

- 3) **Zakłócenie dotychczasowego rytmu życia.** Wśród największych deficytów w tym zakresie wskazano: brak wydarzeń kulturalnych i aktywności kulturalnych. Brakowało też możliwości rozwijania własnych talentów, na przykład poprzez grę na instrumentach w zespole.

Młodzież zauważyła też, że w ich otoczeniu są osoby w trudnej sytuacji rodzinnej/domowej, którym trudno jest pomóc w sytuacji samoizolacji. Brak jest też pomocnej konsultacji psychologicznej, która w formie online jest inna, mniej skuteczna, aczkolwiek – **mimo wszystko – niezbędna dla utrzymania poprawnego samopoczucia.** Dużym problemem był brak intymności w mieszkaniu wywołany zbyt dużą liczbą domowników na małej powierzchni, co utrudniało, a wręcz uniemożliwiało swobodą komunikację: z przyjaciółmi, znajomymi, terapeutą.

- 4) **Brak wakacji.** Młodzież wywnioskowała, że okres wakacji to tak naprawdę perspektywa: odwołanych obozów, odwołanych wyjazdów zagranicznych, potencjalny brak fizycznego kontaktu z drugim człowiekiem.

- 5) **Pozytywny aspekt pandemii.** Na pytanie o pozytywne zjawiska pandemii tylko niewielka część uczestników wskazała takie zjawiska. Większa ilość czasu wolnego i wzmożona liczba transmisji w TV oraz online była np. okazją do poznania repertuaru Teatru Polskiego w telewizji. Czas wolny pozwolił też rozwinąć pasje: rysowanie, ćwiczenia gry na instrumentach muzycznych, ale też do zrobienia porządków wokół siebie. Oprócz tego była to też okazja do spędzenia czasu z rodziną.

Jak działać, jeśli restrykcje wciąż będą istnieć?

Młodzież w trakcie spotkania wyraźnie zakomunikowała, że ma głęboką potrzebę do budowania bezpośrednich relacji po tak intensywnym okresie współpracy online. Z drugiej strony, jeśli restrykcje wciąż będą obecne, wskazali szereg użytecznych aplikacji, które można użyć jako medium wspierające programowanie działań w sieci:

YouTube (serwis wideo), Netflix (serwis z filmami, serialami, **reportażami** oraz **filmami dokumentalnymi**), Twitch.TV (streaming na żywo graczy komputerowych, osób z pasją – nawiązywanie relacji online), Messenger (bezpośrednia komunikacja tekstowa, audio oraz wideo), Discord (masowa komunikacja tekstowa), TeamSpeak (masowa komunikacja audio), Whatsapp (bezpośrednia komunikacja tekstowa, audio oraz wideo), Zoom (masowa komunikacja audio oraz wideo).

WARSZTAT 3. – KATOWICE BOGUCICE 16.06.2020

W trzecim warsztacie – spotkaniu bezpośrednim z rygiem sanitarnym – uczestniczyły w dużej mierze osoby związane z klubami seniorów w obu dzielnicach. W pierwszej części spotkania uczestnicy proszeni byli o podzielenie się wiedzą na temat Bogucic i Zawodzia, a w drugiej części zachęteni zostali do podzielenia się swoimi pasjami i zainteresowaniami.

Ostatecznie poproszeni byli o sformułowanie pomysłów, które opierają się na ich potrzebach oraz odwołują się do charakteru dzielnic.

Co wyróżnia badane dzielnice? (Bogucice i Zawodzie)

- 1) Dom kultury i jego działalność wraz z aktywnością wychodzącą do mieszkańca.
- 2) Program stowarzyszenia „Mocni razem” realizowany w ramach Centrum Aktywności Lokalnej Zawodzie.
- 3) Park Bogucki – dobre miejsce do wydarzeń.
- 4) Infrastruktura: Strefa kultury, Muzeum Śląskie, NOSPR, zabytkowy Kościół w Bogucicach.
- 5) Boisko Słowian – Zawodzie.
- 6) Bulwary Rawy.
- 7) Sławni ludzie: Kukuczka, Magik, Piekorz.
- 8) Partnerzy: Kluby seniora: przy KSM – Zawodzie i Bogucice, klub seniora przy MDK; Grupa malarska Zawodzie; Zespół Zawodzianki i Akordeoniści (akordeoniści pochodzą z Bogucic).
- 9) Tauron Nowa Muzyka – Bogucice.
- 10) Rektorat Uniwersytetu Ekonomicznego na Zawodziu.

Zjawiska, które mogą być osią narracyjną dla pomysłów:

- 1) Bogucice starsze niż Katowice.
- 2) Dawne odpusty – brak karasoli (karuzel).
- 3) Barbórka.
- 4) Ograniczona aktywność lokalnej społeczności i ograniczona integracja – „kiedyś było biednie, ale wesoło” – kiedyś było więcej integracji.
- 5) Zabieranie przestrzeni pod zabudowę i nowe inwestycje.
- 6) Historia Fabryki Porcelany – kiedyś Bogucice, dziś Zawodzie.
- 7) Temat wirusa – pogadanka, rozmowa, zwiększanie wiedzy i świadomości.

Pomysły na inicjatywy:

- 1) **Program dla seniora.** Uczestnicy spotkania zwrócili uwagę, że niezbędne jest „nowe otwarcie oferty dla seniorów”. W ramach tej potrzeby zażyczyli sobie m.in.: cyklu koncertów operetkowych i przedstawień teatralnych, w trakcie których mogliby spędzić przyjemnie czas. Inną ciekawą propozycją byłyby kabarety skierowane dla seniorów czy seria wycieczek po ciekawych miejscach w okolicy. Jako takie ciekawe miejsca wskazane zostały m.in.: Tarnowskie Góry (dziedzictwo UNESCO), Kopalnia GUIDO, Jura Krakowsko-Częstochowska. Interesujące dla tej grupy są też koncerty w NOSPR oraz zwiedzanie Muzeum Śląskiego. Całość wydarzeń, oprócz waloru uczestniczenia w jakościowej ofercie kulturalnej, ma skutkować zintegrowaniem się uczestników programu.

- 2) **Filmowe seanse w plenerze.** Interesujące wydało się również programowanie cyklu filmowego „*pod chmurką*” połączonego z warsztatami i prelekcjami o historii obu dzielnic. Wyróżnić go spośród tego typu spotkań miałby czas poświęcony na dzielenie się wspomnieniami ludzi o poszczególnych dzielnicach.
- 3) **Rozwój osobisty i edukacja.** Seniorzy wskazali kilka obszarów, które są dla nich interesujące pod kątem aktywnego ich uczestnictwa, tj.: różnego rodzaju style taneczne (dostosowane do wieku uczestników) – indywidualne i grupowe, gimnastyka, kulinaria (spisywanie tradycyjnych przepisów, dzielenie się nimi, uczestnictwo w warsztatach kulinarnych jako ekspresja lokalnych tradycji i kultury).
- 4) **Wokół pandemii koronawirusa. Reportaż, spotkania, edukacja.** Starsi uczestnicy spotkania zwrócili uwagę na swoją perspektywę spędzenia ostatnich miesięcy w dystansie społecznym, która postrzegali jako „*kradzież kilku miesięcy ich życia*”. Temat pandemii i różnych doświadczeń z tym związanych to wartościowy temat do badań pamiętnikarskich/etnologicznych wśród różnych grup wiekowych. Warto, by ewentualną inicjatywę zahaczającą o temat koronawirusa, który wywołał społeczne „*trzęsienie ziemi*”, wspierać wiedzą ekspercką (lekarzy, wirusologów, naukowców). Dezorientacja wywołana sprzecznymi komunikatami tworzy wśród różnych grup społecznych potrzebę zdobycia rzetelnego źródła wiedzy i informacji o sytuacji pandemicznej w Polsce i na świecie. Podobną potrzebę sygnalizowała młodzież w trakcie warsztatu nr 2. Seniorzy wskazali również na chęć współpracy z młodzieżą w poszukiwaniu odpowiedzi na pytanie „*Jak się spotykać, gdy nie można się spotykać?*” – na przykład poprzez międzypokoleniową naukę obsługi nowoczesnych technologii i aplikacji służących do komunikacji dostępnych w smartfonie.

WARSZTAT 4. – KATOWICE BOGUCICE 24.06.2020

W czwartym warsztacie – spotkaniu bezpośrednim z rygiem sanitarnym – uczestniczyli: pracujące osoby dorosłe, lokalni liderzy, reprezentanci rad dzielnic. W pierwszej części spotkania uczestnicy proszeni byli o podzielenie się wiedzą na temat Bogucic i Zawodzia, a w drugiej części zachęteni zostali do podzielenia się swoimi pasjami i zainteresowaniami.

Ostatecznie poproszeni byli o sformułowanie pomysłów, które opierają się na ich potrzebach oraz odwołują się do charakteru dzielnic.

Co wyróżnia badane dzielnice? (Bogucice i Zawodzie)

- 1) Historia dzielnicy Bogucice (każda ulica ma swoją historię).
- 2) Rawa.
- 3) Ul. Bohaterów Monte Cassino (dawniej Dawida).
- 4) Park Bogucki.
- 5) Budynek: bazylika, szpital, klasztor, Huta Ferrum, fabryka czekolady.
- 6) Stare Bogucice vs osiedla – stereotypy – stare Bogucice postrzegane są jako „menelskie”, a osiedla jako „elitarnie, bogate”.
- 7) Lokale socjalne.

- 8) Uniwersytet Ekonomiczny.
- 9) Centrum Aktywności Lokalnej (Zawodzie).
- 10) Harcerstwo na Zawodziu.
- 11) Zespół Zawodzianki i Akordeoniści.

Zjawiska, które mogą być osią narracyjną dla pomysłów:

- 1) Historia najnowsza – często niekojarzona jako „historia” przez pokolenia młodsze, np.: etap transformacji ustrojowej; zamknięcie kopalń, itp.
- 2) Wartość tradycyjnych śląskich rodzin.
- 3) Zwiększanie świadomości mieszkańców na temat potrzeb osób z niepełnosprawnościami.
- 4) Dziedzictwo górnicze i hutnicze.
- 5) Niewystarczająca oferta dla młodego pokolenia.
- 6) Pomysły łączące aktywność rodzica i dzieci, szczególnie dla osób w wieku produkcyjnym, których trudno zgromadzić w MDK.
- 7) Krwiodawstwo jako idea społeczna.

Łączniki pomiędzy badanymi dzielnicami (Bogucice i Zawodzie):

- 1) Budynek Ratusza.
- 2) Stacja kolejowa.
- 3) Drajk (ul. Burowiecka).
- 4) Fabryka Porcelany (kiedyś prężny zakład, dziś miejsce zrewitalizowane i wciąż rewitalizowane, w którym znajduje się wiele biznesów, klub muzyczny, a latem organizowane są tematyczne wieczory plenerowe).

Pomysły na inicjatywy:

- 1) **Teatr uliczny** – pod hasłem „*idziemy na raki*”, wytworzenie przedstawienia wykonywanego przez mieszkańców pod opieką profesjonalistów (aktorów, reżysera), połączone ze świętowaniem historii ulic w Bogucicach, zwieńczone piknikiem integracyjnym. Wydarzenie wyraźnie opisane zostało jako „*wychodzące*” z przestrzeni MDK, dziejące się w przestrzeni miasta, na jego ulicach. Uczestnicy spotkania wskazali, że po okresie „*uwięzienia*” spowodowanego przez pandemię, chcą się znaleźć „*w przestrzeni miasta*”.
- 2) **Aktywizacja Zawodzia.** Pomysł na powołanie i zaktywizowanie mieszkańców Zawodzianki w społeczność wraz ze stroną dzielnicy na Facebook’u lub na stronie MDK oraz w Wikipedii – tutaj zasadne byłoby podjęcie współpracy ze Stowarzyszeniem Wikimedia Polska w tym zakresie. Innym pomysłem kultywującym pamięć o dzielnicy było wydanie publikacji dotyczącej Zawodzianki (by szczególnie mocno wspierać rozwój tożsamości dzielnicy i budować jej pozytywny wizerunek). Pojawił się jednak też pomysł na wspólną publikację dla dwóch dzielnic – Zawodzianki oraz Bogucic, która przedstawiałaby historię dzielnic w przystępny sposób. Kolejnym pomysłem upowszechniającym lokalne

dziedzictwo było powołanie bloga o Bogucicach oraz Zawodziu, umieszczanie w nim treści o mieszkańcach dzielnic. Wartościowa w tym zakresie mogłaby być współpraca z portalem WACHTYRZ (www.wachtyrz.eu).

- 3) **Mobilna wystawa.** Inicjatywa powołania mobilnej wystawy dokumentującej dzielnicę, która mogłaby krążyć po przestrzeni dzielnic i jej budynkach publicznych (szkoły, biblioteki, rady dzielnic itp.), a mieszkańcy mogliby się z nią łatwo i regularnie zapoznawać. Ważne, by wystawa rzeczywiście krążyła po dzielnicach.
- 4) **Bogucicka kobieta i Zawodziańska kobieta.** Historyczne reportaże o kobietach z dzielnic – konkurs pamiętnikarski lub wspomnienia najstarszych mieszkańców dzielnic, ze szczególnym uwzględnieniem roli kobiet – przywołane zostały różne formy konkursu: pisana, fotograficzna lub wideoreportaż.
- 5) **Rozwój osobisty i edukacja.** Uczestnicy wyrazili zainteresowanie różnorodną ofertą edukacyjną i rozwojową, w tym przede wszystkim z zakresu: gamingu (e-sport), warsztatów fotografii, rozwoju osobistego (yoga, relaksacja, zarządzanie czasem), warsztatów muzycznych (w tym hip hop, jam session) – nastawienie na budowanie społeczności wokół muzyki. Ponownie pojawiło się zainteresowanie warsztatami kulinarnymi w duchu zdrowego odżywiania, idei „zero waste”, a także edukacji na temat naturalnych kosmetyków i ekologicznego trybu życia.

WARSZTAT 5. – KATOWICE ZAWODZIE 01.07.2020

W piątym warsztacie – spotkaniu bezpośrednim z rygiem sanitarnym – uczestniczyła młodzież ucząca się w ostatnich klasach szkół podstawowych oraz szkół ponadpodstawowych zrzeszona wokół aktywnego w dzielnicy stowarzyszenia Mocni Razem. Stowarzyszenie koordynuje działanie lokalnego Centrum Aktywności Lokalnej Zawodzie. Młodzież towarzyszyły animatorki wspomnianego wyżej stowarzyszenia. Grupa ta jest niezwykle zgranym i kreatywnym zespołem, który działając w macierzystej dzielnicy potrafi realizować innowacyjne projekty kulturowe nawet w tak trudnym czasie, jakim był okres całkowitej izolacji wymuszonej pandemią.

W pierwszej części spotkania uczestnicy proszeni byli o podzielenie się wiedzą na temat Bogucic i Zawodzia, a w drugiej części zachęteni zostali do podzielenia się swoimi pasjami i zainteresowaniami.

Ostatecznie poproszeni byli o sformułowanie pomysłów, które opierają się na ich potrzebach oraz odwołują się do charakteru dzielnic.

Co wyróżnia badane dzielnice? (Bogucice i Zawodzie)

- 1) Ludzie: pracowici, pomocni, kreatywni, zaangażowani, brak ich na ulicach, ale wystarczy iskra, by zapalić do działania.
- 2) CAL (Centrum Aktywności Lokalnej Zawodzie): otwarty, skuteczny, kreatywny, rodzinny, ale posiada małe pomieszczenie.
- 3) MDK: otwarty, pomocny, pracują ludzie z pasją.

- 4) ul. Cynkowa: zauważalne problemy społeczne, posiadają stare familoki, ludzie tam są „zamknięci” na innych.
- 5) Bulwary Rawy → „Zapach Rawy do poprawy”.
- 6) Odrębność Zawodzia względem Katowic.
- 7) Środowisko akademickie.
- 8) Dźwięki Zawodzia (np. tramwaje) → „Dzięki za dźwięki”.
- 9) Długość dzielnicy – długie Zawodzie przeprowadza przez wszystkie czasy.

Pomysły na inicjatywy:

- 1) **Międzypokoleniowość.** Stworzenie przez młodzież samouczka skierowanego do młodszego pokolenia w postaci filmów dostępnych w serwisie YouTube z umiejętnościami starszego pokolenia (np. sztrykowanie), Jako, że wykaz takich umiejętności nie pojawił się w trakcie spotkania, **chcąc rozwijać ten pomysł, należy porozmawiać z seniorami i rozpoznać jakimi umiejętnościami mogliby się podzielić w takiej formie!**
- 2) **Tramwaj czasu.** Podróż w zabytkowym tramwaju po torach Zawodzia i przemieszczanie się w czasie poprzez: smaki, ubiór oraz tradycje – cykl warsztatów: kulinarnych, krawieckich, modowych, połączonych z prelekcjami tematycznymi.
Poszczególne elementy to: pokaz mody w starym tramwaju; warsztaty kulinarne z różnych stron świata z pomocą eksperta, dążące do wytworzenia lokalnego smaku, lokalnej potrawy; konkurs „Smaki Zawodzia” na wspomnianą lokalną potrawę (Rawaioli, Zawodzianka); warsztaty zapachowe, które mają wypracować próbki perfum inspirowane zawodziańskimi zapachami „*Bulwar de Rawa*”. Całość mogłaby zostać zwieńczona filmem na temat: „*Ludzie są kamieniem filozoficznym*”.
- 3) **Rozwój osobisty i edukacja.** Młodzież wskazała szereg obszarów, w których chciałyby podnosić swoją wiedzę i kompetencje, w tym warsztaty: charakteryzacji, makijażu, animacji społecznej, programowania, montażu filmów, teatralne (improvizacja, stand-up, sztuka teatralna). Istotna dla nich jest opieka profesjonalnych edukatorów, którzy gwarantują wysoką jakość proponowanych aktywności.
- 4) **Kulturalne pogotowie pandemiczne.** Młodzież z Centrum Aktywności Lokalnej Zawodzie zrealizowała szereg inicjatyw kulturalnych w czasie pełnego reżimu sanitarnego, włącznie z brakiem możliwości przemieszczania się dla osób poniżej 18 roku życia. Aktywności te mogą zostać zebrane w jednym miejscu w formie: poradnika, wydawnictwa, czy też filmu lub cyklu filmów, pod hasłem przewodnim „*pierwszej pomocy kulturalnej w czasie pandemii*”.
Zrealizowane działania to m.in. sztuka carpe diem (premiera w całości online), CALenewsy (newsy o Zawodziu wraz z historiami o dzielnicy), Armani Balkoni (balkonowy pokaz mody), wywiady z VIP-em (wywiady z mieszkańcami Zawodzia), koncert online orkiestry, pandemiczna podróż dookoła świata – opowieść o multikulturowości (wycieczki online, materiały wideo i foto, rozmowy online). Know-

how w zakresie szybkiego przenoszenia działalności kulturalnej do sieci i programowania działań dedykowanych w sieci może wyróżniać Bogucice i Zawodzie na tle innych dzielnic, ale też stanowić dobrą praktykę dla innych miast i miejscowości w całej Polsce.

- 5) **3 tygodnie 18+**. Okres 3 tygodni całkowitego zakazu wychodzenia dla osób poniżej 18 roku życia – temat dla konkursu, reportaży, wystawy, opowieści etc.
- 6) **Światy ulic**. Młodzież wyraziła głębokie przekonanie, że za każdą ulicą na Zawodziu kryją się historie – nie tylko takie jak z ulicą Cynkową. Być może ulica Cynkowa wymaga „odczarowania” jej historii, a przy okazji możliwe będzie opowiedzenie o historiach innych ulic – o ich dziedzictwie, nazewnictwie, przeszłości. Warto zestawić je z historiami ulic w Bogucicach, szukając podobieństw, różnic, powiązań itp.

WARSZTAT 6. – KATOWICE ZAWODZIE 01.07.2020

W szóstym warsztacie – spotkaniu bezpośrednim z rygiem sanitarnym - uczestniczyły osoby, które w marcu brały udział w warsztacie online, w dużej mierze związane z mniejszością ukraińską. Głównym celem warsztatu było pogłębienie wiedzy na temat potrzeb tej grupy wraz z próbą dookreślenia konkretnych pomysłów na inicjatywy, które byłyby atrakcyjne – zarówno dla reprezentantów mniejszości ukraińskiej, jak i pozostałych mieszkańców Bogucic i Zawodzia.

W pierwszej części spotkania dyskusja moderowana służyła pogłębieniu wiedzy na temat potrzeb i oczekiwań względem aktywności społeczno-kulturalnych pożądanymi przez uczestników spotkania. W drugiej części warsztatu zadaniem było podzielenie się swoimi pasjami i zainteresowaniami. Ostatecznie sformułowane zostały koncepcje pomysłów, które opierają się na ich potrzebach oraz odwołują się do wartości badanej grupy.

Pomysły na inicjatywy:

- 1) **Emigracja – i co dalej?** Pomysł wspierający przybyszów do Polski w okresie adaptacji. Miejsce w sieci – poradnik lub blog – o adaptowaniu się wraz ze wskazówkami: gdzie spędzać czas na łonie natury, gdzie są atrakcje kulturalne i turystyczne, gdzie załatwić sprawy urzędowe, informacje o Katowicach. Sentencja, która przyświeca takiemu poradnikowi: „*nie bój się tu przyjechać*”. Wskazane są też działania edukacyjne skierowane do mniejszości ukraińskiej – przybliżające wiedzę o języku, o Polsce, o Katowicach – historia, tradycje, obyczaje.
- 2) **Tradycja i dziedzictwo**. Tradycyjne obrzędy ludowe i święta jako okazja do nawiązania dialogu międzykulturowego. Jako przykład podany został powrót w ostatnich latach wśród Ukraińców tradycji wyprawiania „*tradycyjnego*” wesela. Wesele wskazane zostało jako punkt wyjścia do komunikowania ze sobą opowieści również o innych tradycjach i świętowaniu po polsku, po ukraińsku, ale też wśród innych narodów i kultur. Działanie mogłoby przyjąć format cyklu spotkań międzykulturowych wraz z dzieleniem się osobistymi fotografiami, relacjami ustnymi i tekstowymi, filmowymi.
- 3) **Działania dla młodzieży**. W spotkaniu wzięli udział rodzice dzieci oraz nastolatków i wskazali potrzebę zorganizowania cyklu działań edukacyjnych i rozwojowych dla

swoich pociech. Jako ciekawe tematy wskazali: majsterkowanie („*tworzenie czegoś z niczego*”), szydełkowanie, warsztaty fotograficzne, czy też „*poznawanie tajemnic różnych zawodów*” – tj. spotkania z ludźmi wykonującymi różne zawody, by się czegoś nauczyć, poznać różne ścieżki rozwoju zawodowego.

- 4) **Sport i wspólnota.** Uczestnicy spotkania zwrócili uwagę, że ich zdaniem silnym czynnikiem integrującym społeczność jest sport – m.in. jeżdżenie na rowerze, wędkowanie, ale też różne sporty młodzieżowe (deskorolka, siatkówka, piłka nożna), a nawet kurs samoobrony. Łączenie potrzeb sportowych musi być obudowane aktywnościami kulturalnymi! Na przykład konkurs fotograficzny połączony z wykładami historycznymi (historia o miejscach w Katowicach), które przełożą się na lokalny szlak historyczny lub do takiego szlaku będą nawiązywać, a w ostateczności pozwolą na zorganizowanie aktywności sportowych w małych społecznościach. Innym sposobem na wplątanie działań sportowych może być zorganizowanie bezkosztowego wydarzenia sportowego wokół innej inicjatywy – typowo kulturalnej, tak by łączyć te dwa obszary ze sobą i przyciągać publiczność pierwotnie mniej zainteresowaną działaniami kulturalnymi.
- 5) **Album dzielnic.** Pomysł na wytworzenie autorskiej narracji o dzielnicach (Bogucice oraz Zawodzie) z perspektywy mieszkańców pochodzących z Ukrainy. Jest to też okazja do zwalczania stereotypów oraz zmierzenia ze sobą perspektyw przybysza i tubylca na te same zjawiska / przestrzenie w dzielnicach. Uczestnicy zapytani o ulicę Cynkową nie byli świadomi istnienia stereotypu o tym miejscu.
- 6) **Dziedzictwo poza Katowicami.** Jedna z uczestniczek zwróciła uwagę, że jej zainteresowania odnośnie dziedzictwa industrialnego, kulturalnego wykraczają już poza Katowice, w których „*wszystko już widziała*”. Co robić, gdy w mieszkańcach funkcjonuje takie przeświadczenie? W trakcie dyskusji zrodziło się przekonanie, że warto zaprosić MDK do stworzenia ciekawego źródła informacji o ponadlokalnym dziedzictwie kulturowym oraz industrialnym znajdującym się również poza Katowicami.
- 7) **Spotkania z ważnymi ludźmi.** Przywołane przez uczestników „*Prestiżowe spotkania z autorytetami*”, jako spotkania ze znaczącymi aktorami życia społecznego w mieście i w Polsce, mogą być cyklem niezależnych spotkań, ale mogą stanowić też element innych inicjatyw oddolnych. Spotkania z autorytetami (wysocy rangą przedstawiciele władzy, uczelni naukowych, ale też twórcy czy lokalni bohaterzy, itp.) mogą przyczynić się do zwiększenia prestiżu takich wydarzeń i zwiększenia ich popularności wśród przedstawicieli mniejszości ukraińskiej.
- 8) **Reportaż inicjatyw lokalnych.** Szansa dostrzeżona przez najmłodszego, dziesięcioletniego uczestnika spotkania – pomysł na zorganizowanie cyklu reportaży z inicjatyw lokalnych okiem „*początkujących reporterów*” za pośrednictwem mediów społecznościowych: Instagrama lub Facebooka należącego do MDK. Wydarzenia, które otrzymają wsparcie w konkursie, mogłyby być „*opowiadane przez młodzież*” i transmitowane na bieżąco – pod opieką profesjonalnego dziennikarza lub influencera. Zgodnie z regulaminem programu Dom Kultury+ Inicjatywy Lokalne (§ 11, punkt 10.), wszelkie utwory powstałe w ramach inicjatyw oddolnych muszą być udostępniane na

licencji *Creative Commons Uznanie autorstwa – Na tych samych warunkach 3.0 Polska (BYSA)*.

REKOMENDACJE DO KONKURSU

1. Pomysły powstałe w trakcie warsztatów to dobra baza inspiracji dla inicjatyw lokalnych. Jeśli Twój pomysł czerpie inspirację z pomysłów stworzonych w trakcie warsztatów – wskaż to, opisując swoje działanie. Zachęcamy do łączenia różnych wątków, a liderów do współpracy oraz angażowania odbiorców już na etapie tworzenia pomysłów! <http://www.mdkbogucice-zawodzie.pl/dk>
2. Warto wspierać pomysły angażujące jednocześnie ludzi i organizacje z obu dzielnic – Bogucic oraz Zawodzia. Partnerstwo międzydzielnicowe to dobra okazja do wzmacniania społeczności obu dzielnic, a także do budowania potencjału na atrakcyjne aktywności społeczno-kulturalne w przyszłości.
3. Warto wykorzystać działania społeczno-kulturalne w zderzaniu stereotypów o dzielnicach z rzeczywistością (np. stereotyp Starych Bogucic vs Nowych Bogucic; stereotyp ul. Cynkowej; itp.), a przez to podjąć próbę kreatywnego posłużenia się nimi.
4. Kluby seniora to organizacje, które bardzo sprawnie funkcjonują w obu dzielnicach. Tworząc pomysły dla seniorów, w tym inicjatywy międzypokoleniowe, warto zaprosić do współpracy przedstawicieli tych klubów.
5. Młodzież współtworząca Centrum Aktywności Lokalnej Zawodzie przy stowarzyszeniu Mocni Razem to ekspercka grupa wolontariacka. Zachęcamy młodzież do programowania autorskiej inicjatywy oddolnej, a środowiska obu dzielnic do współpracy i angażowania wspomnianej grupy do działań międzydzielnicowych i międzypokoleniowych, tak by rozszerzać skalę ich działania, a długofalowo wesprzeć budowę podobnej grupy w Bogucicach.
6. W spotkaniach warsztatowych uczestniczyły osoby z niepełnosprawnościami. Jeśli chcesz, by Twój pomysł był otwarty na osoby ze specjalnymi potrzebami, skonsultuj się z przedstawicielem MDK lub Pełnomocnikiem Prezydenta ds. osób Niepełnosprawnych w Katowicach – p. Bożeną Michałek: tel. 32 259 32 12 lub 32 259 32 07; e-mail: ps@katowice.eu; Katowice, ul. Rynek 1, VIII piętro, pok. 805A – zadzwoń wcześniej, by umówić się na wizytę!
7. Rekomendujemy, by wydarzenia skierowane do mniejszości ukraińskiej były programowane w możliwie szerokim dialogu z przedstawicielami tej społeczności – zarówno bezpośrednim, jak i online (grupy mailowe, grupy FB, itp.). Marketing szeptany oraz szeroki dialog na etapie przygotowania pomysłu to klucz do tego, by zbudować zaufanie do inicjatywy oddolnej.
8. Warto inwestować w wydarzenia włączające mniejszość ukraińską w inicjatywy oddolne, które nie są tworzone wyłącznie z myślą o tej grupie – szczególnie przy okazji działań międzypokoleniowych oraz działań skierowanych do dzieci i młodzieży, które dodatkowo mają silny walor integrujący.

9. Warsztatowe spotkania online wymuszone były restrykcjami związanymi z pandemią. Na wypadek ponownego zaistnienia restrykcji, inicjatorzy lokalnych działań powinni być gotowi, by wydarzenia przenieść do sieci. Warto, by MDK oraz inicjatorzy, działając w porozumieniu ze sobą, byli gotowi wdrażać wybrane pomysły – również w przypadku dużego rygoru sanitarnego, w tym samoizolacji.

JAK WYKORZYSTAĆ EFEKTY DIAGNOZY W SWOIM POMYŚLE?

Chcesz, by Twój pomysł dobrze wpisywał się w diagnozę? Zapoznaj się z kilkoma wskazówkami jak to zrobić:

1. **Wczytaj się w to, o czym opowiadali uczestnicy warsztatów.** Jeśli Twój pomysł bezpośrednio lub pośrednio nawiązuje do wątków poruszanych w trakcie warsztatu – **opisz to.**
2. **Jeśli Twój pomysł łączy różne wątki / obszary** poruszane w trakcie warsztatów – **opisz to.** Umiejętność łączenia ze sobą różnych pomysłów i wykorzystywania różnorodnych zasobów to niezwykle cenna kompetencja!
3. **Wczytaj się w rekomendacje,** które znajdują się na stronie 12 - 13. Jeśli Twój pomysł bezpośrednio lub pośrednio nawiązuje do rekomendacji – **opisz to.**
4. **Wejdź z nimi w dialog z odbiorcami swojego pomysłu.** Nie masz pomysłu jak to zrobić? Skontaktuj się z przedstawicielem MDK – tam dostaniesz konkretne wskazówki jak to osiągnąć.
5. Jeśli masz pomysł, ale nie czujesz się na siłach, by realizować go sam – **zaproś kogoś do współpracy.** Dokument wskazuje konkretne organizacje w Bogucicach i Zawodziu, które już teraz pomagają organizować działania społeczno-kulturalne. Jeśli potrzebujesz wsparcia w nawiązaniu efektywnej współpracy – skontaktuj się z przedstawicielem MDK – tam na pewno uzyskasz odpowiednie wskazówki!
6. Szukasz więcej informacji i wiedzy o Bogucicach i Zawodziu? Zapoznaj się z poniższymi źródłami:
 - 1) Monografia Zawodzia: „Zawodzie. Monografia dzielnicy i parafii Opatrzności Bożej w Katowicach”, Eugeniusz Skorwider, Eugeniusz Breitkopf, Katowice 1996.
 - 2) Publikacja pokonferencyjna o Bogucicach: „Z dziejów Bogucic: materiały z sesji popularnonaukowej zorganizowanej przez Miejski Dom Kultury "Bogucice-Zawodzie" z okazji 650-lecia Bogucic w dniach 13-14 października 2010 roku, red. Aleksandra Niesyto, Katowice 2011.
 - 3) Grupy na Facebooku: „Forum Bogucic” oraz „Zawodzie jest w modzie”.
7. **Budżet i harmonogram konsultuj z przedstawicielem MDK!**

SPACER BADAWCZY

Spacer (sondaż) badawczy był elementem towarzyszącym i uzupełniającym pozyskane dane w ramach etapu diagnostycznego. Przeprowadzony był przez pracowników MDK „Bogucice-Zawodzie” w oparciu o przygotowany przez badaczy zestaw pytań, z którego można było je selekcjonować i zadawać te, które najlepiej pasują do dynamiki rozmowy, uwzględniając wcześniej otrzymane odpowiedzi czy wiek rozmówcy. Ze względu na nie celową grupę osób, z którymi przeprowadzono rozmowy w obu dzielnicach, poniższy materiał powinien stanowić ogólne zestawienie informacji o jakości życia w dzielnicy, jej specyfice, sposobów spędzania wolnego czasu, więzi badanych z dzielnicą wraz z określeniem stopnia identyfikacji z nią oraz skojarzeń z domem kultury.

Przeprowadzono 32 rozmowy (21 w Zawodziu i 11 w Bogucicach). Zakres i długość rozmów różniła się od siebie ze względu na liczbę zadanych pytań i nastawienie do rozmowy badanych. Odpowiedzi przedstawiono w kolejności od najczęściej do najrzadziej wypowiedzianych.

1. Jako skojarzenia z dzielnicą i jej charakterystykę wskazano:
 - a) Bogucice – Park Bogucki, miejsce zamieszkania (moje miejsce na ziemi), „zielona dzielnica z klimatem”, dom kultury, siedziba NOSPR, kościół, „dzielnica, w której dokonują się ogromne zmiany”, staw przy os. Kukuczki, film „Jesteś Bogiem”, plac zabaw.
 - b) Zawodzie – miejsce zamieszkania/wychowania/dzieciństwa, ośrodek sportowy „Słowian”, Rawa wraz bulwarami, place zabaw, ładne (odnowione budynki), czystość, sporo zieleni.
2. Jako braki w dzielnicy wskazano:
 - a) Bogucice – większość odpowiedzi nie wskazywała na konkretne braki. Jeśli już udzielono odpowiedzi negatywnej to zasygnalizowano: brak kawiarni, zielonego placu zabaw, plaży miejskiej oraz ścieżek rowerowych.
 - b) Zawodzie - większość odpowiedzi nie wskazywała na konkretne braki. Jeśli już udzielono odpowiedzi negatywnej to zasygnalizowano: brak basenu, wystarczającej ilości ławek, konieczność renowacji placów zabaw, ograniczoną liczbę miejsc spędzenia czasu z dziećmi (place zabaw), brak parku linowego, kawiarni (lodziarni), zieleni oraz zraszacza wodnego na upalne dni.
3. Jako oczekiwane zmiany w dzielnicy zaproponowano:
 - a) Bogucice – ustawienie toalet przy placach zabaw, polepszenie oświetlenia w wybranych miejscach, odnowienie starych kamienic.
 - b) Zawodzie – zmiana wyglądu (nowego!) centrum przesiadkowego, nowe place zabaw, budowa basenu, większa ilość drzew, organizacja miejsca do niezobowiązującego spotkania oraz miejsca do wypoczynku.

4. Jako ciekawe wydarzenia w dzielnicy wskazano:
 - a) Bogucice – eventy, festiwale
 - b) Zawodzie – spacery po dzielnicy i opowieści o budynkach, kino plenerowe.
Ogólnie jednak podkreślano, że w całym mieście i okolicznych miastach dzieje się wystarczająco dużo atrakcyjnych wydarzeń, zatem nie ma konieczności, aby nie zawężyć się tylko do danej dzielnicy.

5. Jako formy spędzania wolnego czasu wskazano:
 - a) Bogucice – place zabaw z dziećmi, jazda na rowerze (dolina 3 stawów), spacery (z psem), obecność na bulwarach Rawy, na placu Saint Etienne, obecność na ogródku działkowym, Park Śląski, wyjazdy poza miasto.
 - b) Zawodzie – zajęcia organizowane przez Miejski Dom Kultury, plac zabaw, koncerty, kino, park Kościuszki, korzystanie z biblioteki, wyjazdy poza miasto (w weekendy), jazda na rowerze, bieganie, zajęcia w klubie osiedlowym, wizyta na ogródku działkowym.

6. Jako pasje i zainteresowania rozmówcy wskazali:
 - a) Bogucice – uprawianie sportu (piłka nożna), spacery, czytanie książek, siłownia na wolnym powietrzu, rysowanie, szydełkowanie, jazda na rolkach, majsterkowanie, granie w gry, karate, malowanie, jazda na rowerze, bycie w otoczeniu z innymi ludźmi.
 - b) Zawodzie – jazda na rowerze (dolina 3 stawów), prowadzenie życia towarzyskiego, rękodzielnictwo (szydełkowanie), taniec, muzyka, poświęcenie się dziecku, wyjazd na wieś.

7. Jako rzeczy, z których mieszkańcy dzielnicy są dumni, i za którymi tęskniliby w razie dłuższej nieobecności w niej, wskazano:
 - a) Bogucice – domu kultury i jego działalności, dobrą lokalizację, rodzinę, familoki, infrastrukturę handlową, place zabaw, park Bogucki, Strefę Kultury; fakt, że jest to jedna z najstarszych dzielnic w mieście, inna niż pozostałe w Katowicach, o śląskim charakterze.
 - b) Zawodzie – silne więzy społeczne i sąsiedzkie, dobra lokalizacja i komunikacja z centrum miasta, place zabaw, sporo zieleni, zadbane otoczenie, bezpieczeństwo, spokojny, wyciszony charakter dzielnicy, ładne budynki, biblioteka, dzielnica zmieniająca się na korzyść.

8. Jako skojarzenia z MDK wskazano:
 - a) Bogucice – rozrywka, edukacja, relaks, rozszerzanie swoich zainteresowań, sympatyczne osoby pracujące w instytucji.
 - b) Zawodzie – bibliotekę(!), wypady ze szkoły do MDKu, udział w dawniej organizowanych wydarzeniach przez instytucję (dancingi, operetki, zumba, taniec towarzyski), obecne korzystanie z oferty MDKu (aerobik, zajęcia dla dzieci, Sylwester), tradycję, ludzi pracujących w MDKu.

Jak nietrudno zauważyć, część odpowiedzi rozmówców wyklucza się w zależności od zadanego pytania. Dobrym tego przykładem jest kwestia placów zabaw, które dla niektórych stanowią wartościowe miejsce spotkań i spędzenia czasu, a dla innych jest ich np. za mało lub wymagają renowacji.

Interesujący w przytoczonych wypowiedziach jest fakt, że wiele z oczekiwanych, lub już teraz realizowanych aktywności społecznych, jest wykonywana bez konieczności kontaktu z Miejskim Domem Kultury Bogucice-Zawodzie. Z jednej strony wiąże się to z tym, że rozmówcy deklarowali bardziej rekreacyjny i sportowy sposób spędzania czasu, a z drugiej strony daje to instytucji przestrzeń do interwencji i wytworzenia potrzeb kulturalnych mieszkańców, a w konsekwencji rozwijania ich potencjału kulturotwórczego.

Silnie wybrzmiały głosy związane z brakiem niezobowiązującego miejsca do spotkań – kawiarni, lodziarni. Taka działalność w MDK nie jest obecnie możliwa. Oczekiwania podpowiadają jednak rozwiązanie, które umożliwiłoby mieszkańcom swobodne spotkania w bliskim gronie, bez „przymusu” uczestnictwa w wydarzeniu kulturalnym, ale „zorganizowane” w otoczeniu filii w Zawodziu czy Bogucicach. To też może być zaczątek przyszłej pełniejszej relacji z MDK takich osób. Jednym z rozwiązań, które mogłoby zaspokoić taką potrzebę, jest budowa parkletu w okolicy filii domu kultury.

Pozytywną dla mieszkańców wartością okazała się ich silna identyfikacja z własnymi dzielnicami oraz jawnie artykułowanym przywiązaniem do ludzi tam żyjących, relacji sąsiedzkich, które według nich kształtują *doceniane* i *żyte środowisko lokalne*. To przeogromny zasób kapitału społecznego, w oparciu o który rekomenduje się kształtować przyszłe wydarzenia kulturalne. Ten zasób może być też silniej obecny w społecznym ekosystemie i doceniany przez miejscową społeczność.

SONDAŻ ONLINE

Od maja do lipca mieszkańcy mogli wypełnić również anonimową ankietę online, która wspomagała diagnozę – z tej opcji skorzystało 36 osób. Mimo promocji prowadzonej online, nie udało się pozyskać większej liczby respondentów. Trudno w oparciu o przekazane odpowiedzi budować rzetelny obraz Miejskiego Domu Kultury „Bogucice-Zawodzie” lub analizować potrzeby i oczekiwania mieszkańców obu dzielnic. Okres pandemii i obowiązujące restrykcje nie sprzyjały zbieraniu ankiet z użyciem egzemplarzy papierowych. Decydując się na badanie ankietowe w przyszłości należy formę online wspierać możliwością tradycyjnego wypełnienia sondażu.

W zależności od celu badawczego należy też rozważyć sposób dystrybucji narzędzia. Dotarcie do osób, które na co dzień są obecne w domu kultury, nie powinno stanowić większego wyzwania. By dotrzeć do ludzi, którzy instytucji nie odwiedzają, należy odpowiedzieć sobie na pytanie – jeśli nie są tutaj, to gdzie?

Materiał z przeprowadzonych warsztatów daje konkretne wskazówki – jakie miejsca w dzielnicach postrzegane są przez mieszkańców jako ciekawe, unikatowe, w których przebywają.

Są to miejsca, w których warto prowadzić przyszłe aktywności badawcze – zarówno ilościowe (np. skrzynki na ankiety) i jakościowe (spacery badawcze, warsztaty wydobywcze w terenie).

REKOMENDACJE DLA MIEJSKIEGO DOMU KULTURY „BOGUCICE-ZAWODZIE”

W związku z realizacją działań badawczych zawartych w niniejszym raporcie, zespół badawczy przygotował szereg rekomendacji dla Miejskiego Domu Kultury „Bogucice-Zawodzie”, które wykraczają poza diagnozę potencjału kulturotwórczego. W związku z powyższym:

- 1. Rekomendujemy kontynuowanie rozwoju pracowników MDK w obszarze prowadzenia działań badawczych.** Warto, by każda z filii była przygotowana do prowadzenia tego typu aktywności w duchu badań animacyjnych. Sugerujemy wykonywanie działań badawczych naprzemiennie - pracowników filii na Zawodziu w Bogucicach, a pracowników filii w Bogucicach na Zawodziu.
- 2. Rekomendujemy podtrzymanie dialogu z mniejszością ukraińską.** Badania wskazały na duży potencjał wśród tej grupy, ale też duże zróżnicowanie w zakresie: wiedzy o Katowicach i dzielnicach, sposobów spędzania czasu, a także potrzeb i oczekiwań w zakresie aktywności społeczno-kulturalnych. Rekomendujemy przygotowanie, w ścisłej konsultacji z przedstawicielem mniejszości ukraińskiej, materiałów promocyjnych domu kultury w języku ukraińskim. Wskazujemy na Miejski Dom Kultury w Żorach jako instytucję kultury, która z sukcesem nawiązuje relacje z mniejszością ukraińską w mieście i może być dobrym partnerem w poszukiwaniu skutecznych rozwiązań w tym obszarze.
- 3. Rekomendujemy korzystanie z przepływów międzydzielnicowych.** Zachęcamy do organizowania spotkań łączących liderów obu dzielnic w celu wypracowania pomysłów, które pozwolą pokazać zróżnicowanie dzielnic, połączyć ich mocne strony i wykorzystać tkwiące w nich potencjały. Warsztaty badawcze wskazały dwa obszary, które już dziś mogą stać się osią tego typu spotkań i pomysłów:
 - Przejawy historii najnowszej, gdzie wydarzenia z młodości 40- czy 50-latków są często zjawiskami całkowicie obcymi dla aktualnej młodzieży;
 - Stereotypy społeczno-kulturowe opisujące dzielnice, miasto oraz mieszkańców (np. stereotyp ul. Cynkowej lub stereotyp Stare Bogucice vs Nowe Bogucice).
- 4. Rekomendujemy wykorzystanie potencjału kreatywności, który ukazał się wśród “zwykłych ludzi” w trakcie pandemii.** Doświadczenia związane z obostrzeniami wywołanymi pandemią wyzwoliły wiele ciekawych oddolnych inicjatyw, które realizowały się w domach i w przestrzeni publicznej. Niezbędne wydaje się dziś przygotowanie programowej oferty “zdalnej”. Pracując nad nią, bez względu na obecność stanu epidemiologicznego lub jego brak, warto inspirować się tymi działaniami i włączać je w aktywność instytucji.
- 5. Rekomendujemy wzmocnienie obecności tematyki proekologicznej w działaniach Miejskiego Domu Kultury “Bogucice-Zawodzie”.** Działalność ta wpisuje się w potrzeby społeczności obu dzielnic, które w trakcie spotkań warsztatowych zwracały uwagę na zaniechania i zanieczyszczenia w ich przestrzeni publicznej. Ponadto ekologia staje się jednym z kluczowych obszarów w debacie nt. jakości życia w kraju.

6. **Rekomendujemy podtrzymywanie starań o pozyskiwanie zewnętrznego finansowania autorskich projektów społeczno-kulturalnych.** Takie projekty to doskonałe narzędzie do **sieciowania różnorodnych podmiotów znajdujących się w dzielnicach**, okazją do wypracowania innowacyjnych form współpracy z partnerami oraz dodatkowa możliwość do realizowania działań – nawet w sytuacjach tak trudnych jak pandemia.
7. **Rekomendujemy wydzielenie lub zagospodarowanie części terenu w otoczeniu obu filii Miejskiego Domu Kultury “Bogucice-Zawodzie” jako miejsc “niezobowiązujących” spotkań lub odpoczynku.** Spacer badawczy wskazał, że możliwość wypoczynku w przestrzeni publicznej (np. park, tereny zielone, ławka) to duży atut dla mieszkańców, którzy nie oczekują korzystania z oferty kulturalnej. Tego typu miejsca mogą być dobrym instrumentem do nawiązania dłuższej relacji z ich bywalcami. Dobrą praktyką ilustrującą powyższą rekomendację jest np. parklet.
8. **Rekomendujemy przystąpienie do prac nad aktualizacją Strategii Rozwoju Miejskiego Domu Kultury “Bogucice-Zawodzie”.** Zachęcamy do szerokich konsultacji poprzedzających powstanie dokumentu – zaproszenie osób i organizacji znajdujących się w otoczeniu Miejskiego Domu Kultury “Bogucice-Zawodzie” może być bodźcem wskazującym nowe obszary rozwoju i aktywności domu kultury. Podkreślamy znaczenie skorelowania dokumentu rozwojowego z innymi dokumentami strategicznymi - ze szczególnym uwzględnieniem Strategii Rozwoju Miasta “Katowice 2030”.
9. **Rekomendujemy współpracę z władzami miasta na rzecz wypracowania systemu mikrograntów na działania tzw. “miękkie”,** który byłby koordynowany przez Miejski Dom Kultury “Bogucice-Zawodzie”. Realizacja oddolnych pomysłów pozwala wzmocnić współodpowiedzialność mieszkańców dzielnic za ich przestrzeń publiczną.